

Силабус курсу

«Методологія і організація наукових досліджень»

Освітній ступінь: магістр
Галузь знань: 24 Сфера обслуговування
Спеціальність: 242 Туризм
Освітньо-професійна програма: Туризм
Кількість кредитів: 3,5
Рік підготовки: 1-й, I- семестр
Компонент освітньої програми:
обов'язковий
Мова викладання: українська

Керівник курсу

доц., к.,і.н. Кашка Марія Юріївна

Контактна інформація - mariia.kashka@uzhnu.edu.ua

Опис дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень» є набуття здобувачами вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок щодо здійснення науково-дослідної роботи, у процесі якої вони уміли б правильно формулювати проблеми, розробляти та обґрунтовувати шляхи та методи їх ефективного вирішення. Опанування предметом дисципліни сприятиме правильній організації, успішному написанню та захисту магістерської кваліфікаційної роботи за фахом..

Завдання навчальної дисципліни є: визначення змісту та особливостей емпіричного, методичного та методологічного рівнів наукового дослідження; формування концептуального уявлення щодо змісту елементарних наукових методів дослідження; опанування здобувачами вищої освіти правил обрання предметної області дослідження, формулювання теми, об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження; опанування здобувачами системного уявлення щодо структурних елементів наукової проблеми та наукових завдань; опанування студентами правил роботи з інформаційними ресурсами та композиціями наукових звітів; визначення змісту понять "науковий результат" і "новий науковий результат"; опанування здобувачами форми, порядку, документального забезпечення впровадження наукових результатів.

Предмет дисципліни: є теоретичні, методологічні, методичні основи науково-дослідницької діяльності її технологічне, організаційне, правове забезпечення.

Навчальний контент

МОДУЛЬ 1.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 1. Наука – продуктивна сила розвитку суспільства

1. Поняття, функції і значення науки
2. Процес зародження науки
3. Структура науки як системи знань
4. Класифікація наук
5. Наукова картина світу. Науково-дослідна робота та науковий потенціал України

Мета і завдання курсу. Зв'язок курсу з іншими науками. Поняття науки. Система наукових знань. Функції науки. Теоретичні та методологічні принципи науки. Класифікація наук. Роль, місце і значення науки для суспільства. Наукова картина світу. Науково-дослідна робота та науковий потенціал України. Форми підготовки наукових кадрів. Наукові заклади України.

Тема 2. Наукові дослідження як форма розвитку науки

1. Процес наукового дослідження, його характеристика та етапи проведення
2. особливість сучасних наукових досліджень
3. Науково-дослідницька діяльність студентів
4. Вибір теми та реалізація дослідження
5. Ефективність наукових досліджень

Поняття наукового дослідження. Види наукових досліджень. Етапи наукових досліджень. Фундаментальні наукові дослідження. Прикладні наукові дослідження. Наукова творчість. Види науково-дослідної роботи.

Тема 3. Інструментарій інформаційного забезпечення наукового дослідження

Роль інформації у наукових дослідженнях і класифікація наукових документів.

Зв'язок дослідницької та інформаційної діяльності. Критерії визначення якості інформації в науковому дослідженні.

Класифікація джерел наукових досліджень. Вихідні джерела наукової інформації. Вторинні (похідні) наукові документи.

Структура та призначення наукових документів. Сигнальна, релевантна, бібліографічна і нова (основна) інформація та їх змістовна характеристика.

Принципи збору інформаційного матеріалу. Робота з літературними джерелами, даним офіційної державної статистики, звітними даним підприємства. Реферативні збірники та бібліографічні покажчики. Правила складання бібліографії.

Інформація про об'єкт дослідження. Складові процесу накопичення та обробки наукової інформації. Пошук вторинної документної інформації з теми. Аналіз наукової літератури з теми. Науковий факт. Отримання та аналіз первинної інформації. Робоча гіпотеза. Методи і засоби збору даних для перевірки робочої гіпотези.

Тема 4. Методологічні засади наукових досліджень

1. Поняття про методологію досліджень, види та функції наукових досліджень
2. Об'єкт і предмет наукового дослідження, їх класифікація
3. Методи дослідження та їх класифікація
  - 3.1. Загальні методи наукових досліджень
  - 3.2. Спеціальні методи наукових досліджень в економіці
  - 3.3. Методи теоретичних досліджень
  - 3.4. Конкретно наукові (емпіричні) методи дослідження
4. Процес і процедури наукового дослідження та його стадії
5. Методи дослідження в туризмі

Науковий метод. Методологія і методика наукових досліджень. Філософські методи та їх роль у науковому пізнанні. Методи емпіричного дослідження: спостереження, експеримент, порівняння, опис, вимірювання. Методи теоретичного дослідження: формалізація, аксіоматичний метод, гіпотетико-дедуктивний, логічний, історичний, аналіз, синтез, абстрагування, ідеалізація, аналогія, моделювання, системний підхід, тощо.

Метод опитування. Метод анкетування. Види анкетування. Загальні вимоги до складання анкет. Структура анкети. Принципові вимоги до складання запитань в анкеті. Метод інтерв'ю. Метод фокус—групи. Метод спостереження. Метод аналізу.

Тема 5. Інформаційне забезпечення, обробка та аналіз матеріалів дослідження

1. Поняття про наукову інформацію та її роль у проведенні наукових досліджень. Функції інформації
2. Джерела інформації та їх використання в науково-дослідній роботі. Класифікація інформації
3. Стадії обробки інформації та їх характеристика
4. Призначення та види бібліотек. Бібліотечні фонди, каталоги та картотеки
5. Електронний пошук наукової інформації

Поняття, терміни та роль інформації в проведенні наукових досліджень. Види та галузі інформації. Пошук вторинної документальної інформації з теми дослідження, бібліографічні видання. Отримання і аналіз первинної інформації. Інформація в інформаційно-пошукових системах бібліотек та установах науково-технічної інформації. Вторинна інформація. Процес збору та аналізу наукової інформації. Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації та автоматизовані системи обробки інформації на ЕОМ. Каталоги, їх види та характеристика. Техніка роботи з науковою літературою. Оформлення бібліографічного опису літератури та списку використаних джерел в процесі наукового дослідження.

Тема 6. Бібліографічний апарат наукових досліджень

1. Бібліографічний список використаних джерел
2. Види бібліографічних списків.
3. Правила складання бібліографічного списку
4. Елементи бібліографічного опису

Бібліографічний список використаних джерел. Види бібліографічних списків. Правила складання бібліографічного списку. Об'єкти бібліографічного опису. Зона бібліографічного опису. Елементи бібліографічного опису. Бібліографічний опис документів під назвою. Бібліографічний опис документів за авторами. Бібліографічний опис багатотомних видань. Бібліографічний опис електронних ресурсів.

МОДУЛЬ 2.

ТЕХНОЛОГІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 7. Структура наукового дослідження. Особливості наукового тексту

1. Основні структурні елементи наукового дослідження
2. Елементи вступу
3. Основна частина
4. Висновки та пропозиції
5. Список використаних джерел
6. Додатки
7. Анотація

Критерії вибору теми дослідження. Формулювання теми дослідження. Структура наукового дослідження. Перелік умовних позначень. Визначення актуальності теми. Визначення об'єкту і предмету дослідження. Визначення практичної цінності та значущості теми дослідження.

Особливості наукового тексту. Мова і стиль наукового викладу. Лексичні особливості наукового стилю. Морфологічні особливості наукового стилю. Редагування наукового тексту.

Тема 8. Оформлення результатів наукового дослідження

Нумерація сторінок роботи. Ілюстрації (рисунок, графіки, схеми, діаграми). Вимоги до оформлення таблиць, формул. Нумерація цифрового та ілюстративного матеріалу. Загальні правила цитування та посилання на використанні джерела. Список використаних джерел. Додатки.

Тема 9. Форми впровадження результатів дослідження у практику

1. Наукова публікація: поняття, функції, основні види.
2. Наукова монографія, наукова стаття, тези.
3. Реферат, доповідь, виступ
4. Методика підготовки та оформлення публікацій
5. Форми звітності при науковому дослідженні

Наукова публікація: поняття, функції, основні види. Тези наукової доповіді. Наукова доповідь. Наукова стаття та її структурні елементи. Наукова монографія. Правила оформлення публікації. Систематизація результатів наукового дослідження.

Тема 10. Підготовка магістерських робіт

Загальні положення щодо вимог підготовки магістерських робіт. Структура та обсяг роботи. Написання розділів роботи. Оформлення магістерської (дипломної) роботи. Підготовка до захисту. Захист магістерської (дипломної) роботи.

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
Інтегральна	Здатність ставити та успішно розв'язувати на достатньому професійному рівні складні науково-дослідницькі та практичні задачі, узагальнювати практику туризму, прогнозувати напрями їх розвитку, вирішувати професійні проблеми та практичні завдання у сфері туризму як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
ЗК 01	Діяти на засадах розуміння цивілізаційних гуманітарних цінностей та глобалізаційних процесів, пріоритетів національного розвитку.
ЗК 05	Уміння спілкуватися з експертами інших галузей в питаннях, спільних для вирішення

ЗК 09	Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети
ЗК 10	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
ЗК 13	Здатність обробляти та інтерпретувати з використанням базових знань, що необхідні для здійснення професійної діяльності
ЗК 14	Здатність провести усну презентацію та написати статтю за результатами проведених досліджень та сучасних концепцій розвитку туристичної галузі.
ФК 01	Здатність визначати основні наукові поняття та категорії, методології туризму (туризмології) і застосовувати їх у професійній діяльності.
ФК 02	Здатність використовувати методи наукових досліджень у сфері туризму.
ФК 04	Розуміння завдань національної та регіональної туристичної політики, механізмів регулювання туристичної діяльності
ФК 11	Здатність до управління інформацією
ФК 12	Здатність до підприємницької діяльності на національному та міжнародному туристичному ринках.
ПРН 01	Знання передових концепцій, методів науково-дослідної та професійної діяльності на межі предметних областей туризму
ПРН 02	Здатність розуміти і застосовувати на практиці теорії та методологію системи наук, які формують туризмологію
ПРН 08	Здатність розв'язувати науково-прикладні проблеми в сфері туризму.
ПРН 09	Вільно володіти державною мовою і використовувати її в професійній діяльності
ПРН 16	Демонструвати здатність до саморозвитку та самовдосконалюватись упродовж життя.

Літературні джерела

Основна література

1. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. – К. : Держспоживстандарт України, 2016. – 24 с.
2. ДСТУ 3582:2013 Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила. – К. : Держспоживстандарт України, 2015. – 27 с.
3. Автоматизация информационного обеспечения научных исследований /АН УССР. Под ред. А.А. Стогния. – К. : Наукова думка, 1990. – 207 с.
4. Андреев В.Д. Основы научных исследы научных исследпособие. – М. : МКИ, 1990. – 187 с.
5. Білим П. А. Основи наукових досліджень : конспект лекцій для студентів денної та заочної форм навчання освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 263 – Цивільна безпека / П. А. Білим ; Харків. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 40 с.
6. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. – К. : АБУ, 2006. – 520 с.
7. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень: Підручник. – К. : Вища школа, 1997.
8. Британ В.Т. Організація вузівської науки. – К., 1992. – 309 с.
9. Вачевський М. Основи наукової інформації. Для студентів вузів. –Дрогобич, 1995. – 154 с.
10. Грищенко І.М. Основи наукових досліджень: Навч.посібник / І.М. Грищенко, О.М.Григоренко, В.О.Борисейко. – К. : Київ.нац.торг.екон.унт, 2001. – 186 с.
11. Кілінська К. Науково-дослідна робота студентів в Україні. – Чернівці : Видво ЧДУ. – 1997.
12. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень : навч. посіб.. – Вид. 2-е., доп. І перероб. – К. : Видавничий дім «Професіонал», 2004. – 208 с.
13. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч.посібник / О.В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2006. – 206 с.
14. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навчальний посібник / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв. – 3-е вид., перероб. і допов. – К. : ВД «Професіонал», 2005. – 240 с.
15. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2006. – 206 с.
16. Лудченко А.А. Основы научных исследований: учеб. пособие / Лудченко А.А., Лудченко Я.А., Примак Т.А. ; под ред. А. А. Лудченко. – 2-е изд., стер. – К.: О-во «Знання», КОО, 2001. – 113 с.
17. Методичні вказівки для практичних занять з курсу «Основи наукових досліджень» для студентів спеціальності 053 «Психологія» всіх форм навчання / Упорядник : Стоцький Я.В. – Тернопіль : Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2018. – 24 с.
18. Основи наукових досліджень : навчально-методичний посібни / Кашка М.Ю., Чир Н.В. // Ужгород. Вид-во Говерла. 2017. – 123 с.
19. Організація і методологія наукових досліджень із соціально-економічної географії: Конспект лекцій. Част. 1. / Укл. Н.І.Коновалова, М.М. Цепенда. Чернівці: Рута, 2005. – 38с.
20. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч.посібник /І.С. П'ятницька-Позднякова. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 116 с.

21. Ростовський В.С. основи наукових досліджень і технічної творчості: підруч. / В.С. Ростовський, Н.В. Дібрівська. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 96 с.
22. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навчальний посібник. Одеса : Астропринт, 2005. – 632 с.
23. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 2ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання-Прес, 2002. – 295 с.

Допоміжна література

- 1.ДСТУ Документація, звіти у сфері науки і техніки. – К. : Держстандарт України, 1995.
- 2.Дубров Ю. Наука як система, що самоорганізується // Вісник НАНУ – 2000. – № 2.
- 3.Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение. – К.: Высшая школа, 1990. – 154 с.
- 4.Лукинов І. Економічна наука і освіта в національних інтересах держави // Економіка України. – 1999. – №11. – С.5-16
- 5.Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Стат. зб./ Держкомстат. – К., 2001. – 98 с.
- 6.Эхо Ю. Письменные работы в вузах: Практическое руководство для всех тех, кто пишет дипломные, курсовые, контрольные, доклады, рефераты, диссертации. – 3е изд. – М. : ИНФРАМ, 2000. – 127 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
10	10	10	10	5	5		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота			Модульна контрольна робота	Сума

T7	T8	T9	T10	50	100
13	12	13	12		

До силябусу додаються навчально-методичні матеріали з дисципліни, що знаходяться у відповідному контенті на системі електронного навчання Moodle